

Aalto-yliopisto

Intohimona opiskelijan ohjaus - kuinka kehitän ohjaustaitojani?

Peda-forum 2016

*Aila Saloranta
aila.saloranta@aalto.fi
050 301 2891*

Miksi ohjaustaitoja tarvitaan?

- Yksi opiskelijoiden oppimista ja opintoja edistävä toimintamuoto yliopistoissa ja korkeakouluissa etenkin ns. solmukohtissa
- Opettajat oppimisen ohjaajina
- Opintojen sujuva eteneminen ja opintoaikojen lyhentymisen
- Opiskelijan tukeminen oman osaamisensa tunnistamisessa ja edellytyksien luominen ammatti-identiteetin rakentumiselle
- Opiskelijan kasvaminen itsenäisyyteen ja itseohjautuvuuteen
- Opiskelijoiden työelämäsuhteiden ja työllistymisen edistäminen

Miksi tulla ohjaukseen?

- Ajatusten tuulettaminen toisen kanssa – ”second opinion”
- Yksin ei pääse muutostarpeessa eteenpäin – ”jumissa”
- Ohjaaja auttaa lähtemään liikkeelle – ensimmäinen askel prosessissa tärkein
- Ohjaaja auttaa tuomaan esiin
 - *työstettävät asiat*
 - *asettamaan kehitystavoitteet*
 - *työstämään ratkaisuja*
- Ohjaaja ei tarjoa valmiita ratkaisuja ja malleja

HUOM! Aina asiakasta ei voi auttaa ohjauksen avulla, vaan hänet joutuu ohjaamaan toisten palveluiden piiriin. Tunne oman ohjausosaamisesi rajat.

Ohjauskeskustelun avainalueet

(Lähde: Jaakko Helander 2013)

Fokus / Tavoite

- Itsetuntemuksen lisääminen & ongelmanratkaisu

Auttamisen vaiheet / Ohjaajan roolit (Carkhuff)

- Sijainti ("äiti") – Suunta ("opo") – Sysäys ("isä")

Ohjausteoriat ja aikaulottuvuus

- Menneisyys: Psykodynaaminen, narratiivinen
- Nykyhetki: Narratiivinen, sosiodynaaminen, kognitiivinen, ratkaisukeskeinen
- Tulevaisuus: Sosiodynaaminen, kognitiivinen, ratkaisukeskeinen

Ohjausmenetelmät ja työtavat

- Tehtävät, testit, haastattelukartat, mallit, ohjelmat, dialogisuus jne...

Onnistuneen ohjauksen toteuttaminen on vaativa prosessi

- Lukuisia erilaisia koulukuntia ja taustateorioita
- Kuitenkin yhteisiä piirteitä ohjauksen eri vaiheissa
 - 1 Ohjaustilanteeseen valmistautuminen
 - 2 Ohjaustilanteen rakenne
 - 2.1 *Suhteen muodostuminen*
 - 2.2 *Alkuvaihe – ongelman määrittely ja tavoitteiden asettaminen*
 - 2.3 *Keskivaihe – ongelmanratkaisu*
 - 2.4 *Lopetusvaihe – ohjauksen päättäminen ja jälkihoito*

Ohjaustoiminnan ”PDCA-malli”

SUUNNITTELU
- Valmistautuminen

KEHITYS

- 2.4 Lopetusvaihe
 - Ohjauksen päättäminen
 - Jälkihoito

TOTEUTUS

- 2.1 Suhteen muodostuminen
- 2.2 Alkuvaihe
 - Ongelmanmäärittely
 - Tavoitteiden asettaminen

TARKISTUS

- 2.3 Keskivaihe
 - Ongelmanratkaisu

Onnistuneen ohjauksen tunnusmerkkejä

- Luottamuksellinen vuorovaikutussuhde
 - Yhteistyöprosessi
 - Aktiivinen kuunteleminen!
 - Itsetuntemuksen kehittyminen
- Toiveiden ja mahdollisuuksien kartoitus ja sanoittaminen
 - Vaihtoehtojen ja tulevaisuuden suunnittelu
 - Elämän osa-alueiden nivoutuminen yhteen
 - Sopivia menetelmiä ja tekniikoita
 - Päätöksenteko

1 Ohjaustilanteeseen valmistautuminen

- Ensivaikutelma: ohjausprosessin kulku, kesto, sijainti ja ohjaajan taustatiedot etukäteen ohjattavalle
- Ajanvarauksen käytännöt, etukäteen lähetettävät taustatiedot ja materiaalit tilanteesta ja ongelmasta, johon hakee apua
- Asiakkaan vastaanottaminen siten, että hän tuntee itsensä tervetulleeksi
- Ohjaajan aitous, asiakkaan arvostaminen, empaattinen ymmärtäminen, joustavuus, avoimuus
- Vertauskuvat, fyysinen toiminto, visuaaliset keinot, aistien käyttö
- Tilankäytön suunnittelu: miten istutaan, liikutaan, kävellään jne.

Tapa asettaa kysymyksiä

**Kun haluat saada ohjattavan ajattelemaan itse,
kysy avoimia kysymyksiä**

mitä

milloin

missä

miksi

miten

millä tavalla

2 Ohjaustilanteen rakenne

2.1 Suhteen muodostuminen

- Ohjaustilanteessa ohjaaja on prosessin ja asiakas oman elämänsä asiantuntija
- Ihmisen kohtaaminen läpinäkyvästi ja rehellisesti
- Välittävä ilmapiiri:
itsensä näkyväksi kokeminen, jakamaton huomio, arvostus
- Aikuisten ohjaus uutta luottamusta rakentava identiteettineuvottelu, dialogissa luodaan yhdessä sen hetkinen kokemusmaailma (Onnismaa 2003)
- Dialogi edellyttää vastavuoroisuutta

2 Ohjaustilanteen rakenne

2.2 Alkuvaihe – ongelman määrittely ja tavoitteiden asettaminen

- Alussa käydään läpi ohjauksen luottamuksellisuutta koskevat asiat sekä ohjauksen luonne ylipäänsä
- Korostetaan, että molempien tehtävä töitä
- Yhteisen kielen kartoitus - ”jutustelu”:
 - *Opiskelija aloittaa kertomalla tarinansa, syyn tulla ohjaukseen*
 - *Ohjaaja kertoo asiakkaan kanssa miten hän on tarinan tapahtumat ymmärtänyt*
- Tarjoumat = vihjeitä, joihin pysähtyä ja syventyä, tartuntapinta
- Ongelman määrittely: erilaiset viestintätaidot, kielikuvat
- Tavoitteiden asettaminen: myönteistä, arkista kieltä, verbejä; mahdollisuus vaikuttaa tavoitteisiin

2 Ohjaustilanteen rakenne

2.3 Keskivaihe – ongelmanratkaisu

- Miten ongelmasta päästään toteuttamiskelpoiseen ratkaisuun
 - *Asiakas kantaa vastuun*
 - *Ohjaaja vain tarjoaa uusia näkökulmia tai toisen mielipiteen*
- Opiskelijan voimavarat käyttöön mukaan lukien intuitiot ja aistit
- Luovuutta ja aktiivista toimintaa
- Vertauskuvat, kirjoitus- ja piirustustehtävät, runous tai käytännön harjoittelu
- Välissä reflektiivisiä taukoja

2 Ohjaustilanteen rakenne

2.4 Lopetusvaihe – ohjauksen päättäminen ja jälkihoito

- Varaa aikaa keskustella jo saavutetuista tuloksista
- Toimintasuunnitelma sekä lyhyelle että pitkälle tähtäimelle
 - *Tarkka ja yksityiskohtainen siinä, mitä asiakas tulee tekemään ohjaustuokion jälkeen*
- Ohjauksetojen välille kotitehtäviä, joista keskustelemiseen varataan seuraavan tapaamisen alusta aikaa
 - *Esimerkiksi tiedonhausta, kirjoitustehtävistä, eri henkilöiden haastatteluista ja/tai verkostojen rakentamisesta*
- Jos viimeinen tapaamiskerta, ohjaussuhteeseen liittyvät mahdolliset menetyksen tunteet ja epävarmuuden tunne jatkosta
- Saavutettujen tulosten korostaminen ja juhlistaminen yhdessä sovitusti

Lisämateriaalia

Tapa asettaa kysymyksiä 1

Asian määrittäminen

- Kerro minulle asiasta omin sanoin.
- Millaiseen ammattiin tähtäät? Kerro hiukan tarkemmin.
- Mikä mielestäsi on syynä tilanteeseen?
- Kuinka haluaisit asioiden olevan?
- Mihin toivot muutosta?
- Mitkä aiemmat kokemuksesi/opintosi tukevat...? Miten?
- Mitä haluat oppia?
- Mitkä ovat vahvuutesi?
- Mitkä ovat kehitystarpeesi?

Lähde: http://www.taikopeda.fi/oppaitaopettamiseen/ohjaus/hyva_ohjaustilanne.html

Tapa asettaa kysymyksiä 2

Päätöksenteon auttaminen

- Mitkä ovat vaihtoehdot?
- Mitä vaihtoehtoja olet jo kokeillut?
- Mitä tästä vaihtoehdosta seuraisi? Mitä hyvää? Mitä huonoa?
- Mistä tiedät, että olet valinnut oikein?

Lähde: http://www.taikopeda.fi/oppaitaopettamiseen/ohjaus/hyva_ohjaustilanne.html

Tapa asettaa kysymyksiä 3

Varsinainen auttaminen

- Millaisen opintosuunnitelman teet?
- Millainen aikataulu sopii sinulle?
- Mitä/keitä sinun tulee ottaa suunnitelmassasi huomioon?
- Mihin mennessä?
- Miten arvioit oppimistasi?
- Millaisiin hankaluuksiin törmäät? Miten selviät niistä?

Lähde: http://www.taikopeda.fi/oppaitaopettamiseen/ohjaus/hyva_ohjaustilanne.html

Tapa asettaa kysymyksiä 4

- Mitä käytännön tietoja ja taitoja olet oppinut?
- Miten työskentelet ryhmässä?
- Millaisessa ympäristössä opit/työskentelet mieluiten? Miksi?
- Millaisia onnistumisia koit?
- Millaisia ongelmia tuli vastaan ja miten niitä selvitit?
- Mitä aihepiiriä opiskelet? Mitä tiesit ennakolta tästä aihepiiristä?(tuttuus/vieraus) Miksi valitsit tämän aihepiirin?
- Minkä asian koit helpoksi/hankalaksi?
Mitkä tekijät haittaavat opiskeluani/työskentelyäni? Miksi?
Minkälaisia kysymyksiä heräsi aihepiirin pohjalta -mitä ihmettelit, mistä kaipaisit lisätietoja?
- Mitä opiskelu/työskentelytapoja käytit?
- Miten soveltuvia ne olivat asian oppimisen kannalta?